

ZMOWY PRZETARGOWE W PRAWIE OCHRONY KONKURENCJI I PRAWIE KARNYM

Grzegorz Materna

MONOGRAFIE

Wolters Kluwer

ZMOWY PRZETARGOWE W PRAWIE OCHRONY KONKURENCJI I PRAWIE KARNYM

Grzegorz Materna

MONOGRAFIE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 sierpnia 2016 r.

Recenzent

Prof. dr hab. Marek Szydło

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Joanna Maź

Opracowanie redakcyjne

Agata Czuj

Łamanie

Wolters Kluwer

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN 978-83-264-9085-9

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów / 17

Wprowadzenie / 21

Rozdział I

Znaczenie konkurencyjnych przetargów dla obrotu gospodarczego / 43

1. Wprowadzenie / 43
2. Przetarg w obrocie gospodarczym / 45
  - 2.1. Wprowadzenie / 45
  - 2.2. Przetarg jako tryb zawierania umów w świetle przepisów prawa cywilnego / 45
  - 2.3. Przetarg jako mechanizm realizacji zadań publicznych / 47
    - 2.3.1. Przepisy o zamówieniach publicznych / 48
    - 2.3.2. Wybrane inne źródła przetargów / 49
3. Znaczenie (uczciwej) konkurencji dla realizacji celów przetargów / 54
  - 3.1. Wprowadzenie / 54
  - 3.2. Konkurencyjność przetargu w świetle kodeksu cywilnego / 55
  - 3.3. Uczciwa konkurencja jako ogólna zasada prawa zamówień publicznych / 57
    - 3.3.1. Prawo Unii Europejskiej / 60
    - 3.3.2. Prawo polskie / 63
  - 3.4. Konkurencja jako uzasadnienie procedur przetargowych przewidzianych w innych przepisach prawa publicznego / 76
4. Ograniczenie konkurencji w przetargach jako aktualny problem dla prawidłowego obrotu gospodarczego w Polsce / 78
5. Wnioski / 92

Rozdział II

Przedmiot ochrony w sprawach zmów przetargowych w prawie ochrony konkurencji i prawie karnym / 95

1. Wprowadzenie / **95**
2. Przedmiot ochrony w sprawach zmów przetargowych w prawie ochrony konkurencji / **96**
  - 2.1. Główny cel prawa ochrony konkurencji / **96**
  - 2.2. Inne cele realizowane przez prawo ochrony konkurencji / **98**
  - 2.3. Sprzeczność zmów przetargowych z celami prawa ochrony konkurencji / **100**
3. Przedmiot ochrony w sprawach zmów przetargowych w prawie karnym / **100**
  - 3.1. Rodzajowy przedmiot ochrony / **100**
  - 3.2. Indywidualny przedmiot ochrony / **103**
4. Porównanie przedmiotów ochrony w sprawach zmów przetargowych w prawie ochrony konkurencji i prawie karnym / **104**
  - 4.1. Podobieństwa przedmiotów ochrony / **105**
  - 4.2. Różnice przedmiotów ochrony / **107**
5. Wnioski / **109**
  - 5.1. Częściowa zbieżność przedmiotu ochrony w sprawach zmów przetargowych w prawie ochrony konkurencji i prawie karnym / **109**
  - 5.2. Konsekwencje zbieżności przedmiotu ochrony między prawem ochrony konkurencji i prawem karnym dla interpretacji art. 305 k.k. / **110**
  - 5.3. Potrzeba modyfikacji znamion bezprawności w art. 305 k.k. / **112**

Rozdział III

Pojęcia przetargu i przetargu publicznego na gruncie prawa ochrony konkurencji i prawa karnego / 116

1. Wprowadzenie / **116**
2. Przetarg i przetarg publiczny w przepisach prawa / **117**
3. Znaczenie pojęcia przetargu dla zakresu zakazu zmów przetargowych w prawie ochrony konkurencji / **121**

- 3.1. Pojęcie przetargu / 121
- 3.2. Przetarg a inne sposoby wyboru oferty w doktrynie i orzecznictwie / 122
- 3.3. Przetarg a inne sposoby wyboru oferty – stanowisko własne / 125
  - 3.3.1. Aukcja / 125
  - 3.3.2. Licytacja elektroniczna / 127
  - 3.3.3. Zapytanie o cenę / 128
  - 3.3.4. Dialog konkurencyjny / 129
  - 3.3.5. Negocjacje z ogłoszeniem oraz bez ogłoszenia / 129
  - 3.3.6. Zamówienia z wolnej ręki / 131
  - 3.3.7. Partnerstwo innowacyjne / 132
  - 3.3.8. Podsumowanie / 134
4. Znaczenie pojęcia przetargu publicznego dla zakresu karalności zμών przetargowych w prawie karnym / 135
  - 4.1. Pojęcie przetargu / 135
  - 4.2. Pojęcie przetargu publicznego / 137
  - 4.3. Pojęcie przetargu publicznego – stanowisko własne / 141
5. Wnioski / 143
  - 5.1. Wnioski dotyczące pojęcia przetargu w prawie ochrony konkurencji / 144
    - 5.1.1. Postulat interpretacyjny / 144
    - 5.1.2. Wnioski *de lege ferenda* / 145
  - 5.2. Wnioski dotyczące pojęcia przetargu publicznego w prawie karnym / 146
    - 5.2.1. Postulat interpretacyjny / 146
    - 5.2.2. Wnioski *de lege ferenda* / 146
    - 5.2.3. Zakres kryminalizacji zμών przetargowych a przetargi prywatne / 149

Rozdział IV

Zachowania objęte zakresem zakazu zμών przetargowych w prawie ochrony konkurencji i prawie karnym / 151

1. Wprowadzenie / 151
2. Zawarcie porozumienia ograniczającego konkurencję jako znamię zmony przetargowej w prawie ochrony konkurencji / 152
  - 2.1. Wprowadzenie / 152

- 2.2. Porozumienie / **154**
- 2.3. Porozumienia ograniczające konkurencję / **160**
  - 2.3.1. Ograniczenie konkurencji na rynku właściwym / **160**
  - 2.3.2. Ograniczenie konkurencji a relacje wewnątrzorganizacyjne / **165**
  - 2.3.3. Cel lub skutek ograniczenia konkurencji / **167**
  - 2.3.4. Wyłączenia spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję / **175**
- 2.4. Zmowa przetargowa w świetle zakazu porozumień ograniczających konkurencję / **180**
  - 2.4.1. „Kartelowe” zminy przetargowe w świetle art. 6 ust. 1 pkt 7 u.o.k.k. / **183**
  - 2.4.2. „Wertykalne” zminy przetargowe w świetle art. 6 ust. 1 pkt 7 u.o.k.k. / **190**
  - 2.4.3. „Kooperacyjne” porozumienia przetargowe w świetle art. 6 ust. 1 pkt 7 u.o.k.k. / **193**
    - 2.4.3.1. Wspólne ubieganie się o udzielenie zamówienia / **194**
    - 2.4.3.2. Podwykonawstwo / **197**
    - 2.4.3.3. Korzystanie z potencjału (zasobów) osoby trzeciej / **199**
    - 2.4.3.4. Antymonopolowa ocena „kooperacyjnych” porozumień przetargowych / **203**
  - 2.4.4. Inne niż art. 6 ust. 1 pkt 7 u.o.k.k. podstawy kwalifikacji zakazanych porozumień przetargowych / **218**
    - 2.4.4.1. Prawo polskie / **218**
    - 2.4.4.2. Prawo Unii Europejskiej / **220**
  - 2.4.5. Ocena aktualnego podejścia do zmwów przetargowych w świetle zakazu porozumień ograniczających konkurencję – ograniczenie konkurencji ze względu na cel czy skutek? / **230**
    - 2.4.5.1. Uzgodnienia przetargowe niepowodujące ograniczenia konkurencji / **236**
    - 2.4.5.2. Uzgodnienia przetargowe ograniczające konkurencję ze względu na cel / **240**

- 2.4.5.3. Uzgodnienia przetargowe ograniczające konkurencję ze względu na skutek / **247**
- 2.4.5.4. Porozumienia ograniczające konkurencję podlegające wyłączeniu spod zakazu / **248**
- 3. Wejście w porozumienie na szkodę beneficjenta przetargu jako znamię zmywy przetargowej w prawie karnym / **250**
  - 3.1. Wprowadzenie / **250**
  - 3.2. Wejście w porozumienie / **253**
    - 3.2.1. Wejście w porozumienie a współsprawstwo / **253**
    - 3.2.2. Wejście w porozumienie jako dokonanie uzgodnień / **256**
    - 3.2.3. Brak wymogów co do formy zawarcia porozumienia / **257**
  - 3.3. Treść porozumienia / **259**
    - 3.3.1. Różnice między znamionami zmywy przetargowej w art. 305 § 1 i 2 k.k. / **259**
    - 3.3.2. Przebieg przetargu jako przedmiot porozumienia / **260**
    - 3.3.3. Treść porozumienia a rodzaje uczestników porozumienia / **260**
    - 3.3.4. Treść porozumienia a inne typy przestępstw określone w art. 305 k.k. / **262**
    - 3.3.5. Trudności w ustaleniu treści bezprawnego porozumienia przetargowego / **264**
    - 3.3.6. Rola regulacji pozakarnych w odtwarzaniu zakresu kryminalizacji zmyw przetargowych / **266**
  - 3.4. Przesłanka działania na szkodę beneficjenta przetargu / **273**
    - 3.4.1. Pojęcie szkody / **273**
    - 3.4.2. Charakter i rozmiar szkody / **274**
    - 3.4.3. Działanie na szkodę podmiotów innych niż beneficjent przetargu / **276**
    - 3.4.4. Przesłanka działania na szkodę beneficjenta przetargu a wyrządzenie szkody / **277**
- 4. Zachowania objęte zakresem zakazu zmyw przetargowych w prawie ochrony konkurencji i prawie karnym – podobieństwa i różnice / **281**
  - 4.1. Pojęcie porozumienia / **281**

- 4.2. Treść porozumienia / **283**
- 4.3. Cel porozumienia / **286**
- 5. Wnioski / **286**

Rozdział V

Zakres podmiotowy zakazu zmów przetargowych w prawie ochrony konkurencji i prawie karnym / 295

- 1. Wprowadzenie / **295**
- 2. Zakres podmiotowy zakazu zmów przetargowych w prawie ochrony konkurencji / **296**
  - 2.1. Przedsiębiorca jako podmiot odpowiedzialności antymonopolowej / **296**
  - 2.2. Odpowiedzialność przedsiębiorców za działania osób fizycznych będących ich reprezentantami / **303**
  - 2.3. Odpowiedzialność antymonopolowa uczestników i organizatorów przetargu / **304**
  - 2.4. Odpowiedzialność antymonopolowa a powiązania między przedsiębiorcami / **307**
  - 2.5. Osoba zarządzająca jako podmiot odpowiedzialności antymonopolowej / **313**
- 3. Zakres podmiotowy zakazu zmów przetargowych w prawie karnym / **317**
  - 3.1. Osoba fizyczna jako podmiot odpowiedzialności prawnokarnej / **318**
  - 3.2. Różnorodność ról pełnionych w związku z przetargiem przez podmioty odpowiedzialności karnej z tytułu umowy przetargowej / **319**
  - 3.3. Problem porozumień zawieranych przez reprezentantów przedsiębiorców lub innych podmiotów mogących oddziaływać na przebieg przetargu / **321**
  - 3.4. Podmiot zbiorowy jako podmiot odpowiedzialności za czyny zabronione pod groźbą kary / **323**
- 4. Podobieństwa i różnice zakresów podmiotowych zakazu zmów przetargowych w prawie ochrony konkurencji i w prawie karnym / **328**
  - 4.1. Udział w porozumieniu podmiotów niebędących przedsiębiorcami / **328**

- 4.2. Udział w porozumieniu osób fizycznych będących przedsiębiorcami / **329**
- 4.3. Udział w porozumieniu osób fizycznych działających na rzecz przedsiębiorców / **330**
- 4.4. Udział w porozumieniu organizatora przetargu / **331**
- 4.5. Udział w porozumieniu osób nieuczestniczących w przetargu / **332**
- 4.6. Porozumienia „wewnątrzorganizacyjne” / **333**
- 4.7. Problem odpowiedzialności następczej podmiotów zbiorowych / **334**
5. Wnioski / **335**
  - 5.1. Ujęcie podmiotu naruszenia w prawie ochrony konkurencji / **335**
  - 5.2. Ujęcie podmiotu naruszenia w prawie karnym / **337**
  - 5.3. Konsekwencje podobieństwa podmiotowych zakresów zakazu zmów przetargowych w prawie ochrony konkurencji i prawie karnym / **338**

Rozdział VI

Subiektywne przesłanki odpowiedzialności za zmwę przetargową w prawie ochrony konkurencji i prawie karnym / 340

1. Wprowadzenie / **340**
2. Subiektywne przesłanki odpowiedzialności za zmwę przetargową w prawie ochrony konkurencji / **341**
  - 2.1. Obiektywny charakter odpowiedzialności przedsiębiorcy z tytułu naruszenia zakazu praktyk ograniczających konkurencję / **341**
  - 2.2. Co najmniej nieumyślne naruszenie jako warunek nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej z tytułu naruszenia zakazu praktyk ograniczających konkurencję / **342**
  - 2.3. Umyślność jako warunek antymonopolowej odpowiedzialności osoby zarządzającej / **344**
  - 2.4. Ujęcie strony podmiotowej w unijnym prawie ochrony konkurencji / **346**
3. Subiektywne przesłanki odpowiedzialności za zmwę przetargową w prawie karnym / **347**

- 3.1. Umyślność lub nieumyślność jako znamiona charakteryzujące stronę podmiotową czynu zabronionego w prawie karnym / **347**
- 3.2. Znamiona charakteryzujące stronę podmiotową zmywy przetargowej w prawie karnym / **349**
- 3.3. Przesłanki odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary / **351**
4. Wnioski / **353**

Rozdział VII

Wielość podstaw odpowiedzialności za zmywy przetargowe w świetle zasady *ne bis in idem* oraz zasady proporcjonalności / 355

1. Wprowadzenie / **355**
2. Źródła zasady *ne bis in idem* w świetle prawa międzynarodowego i krajowego / **356**
  - 2.1. Prawnomiędzynarodowe źródła zasady *ne bis in idem* / **357**
  - 2.2. Źródła zasady *ne bis in idem* w prawie Unii Europejskiej / **358**
  - 2.3. Źródła zasady *ne bis in idem* w prawie polskim / **362**
3. Zakres zastosowania zasady *ne bis in idem* / **364**
  - 3.1. Zakres zastosowania zasady *ne bis in idem* w świetle europejskiej konwencji praw człowieka i podstawowych wolności / **364**
  - 3.2. Zakres zastosowania zasady *ne bis in idem* w świetle prawa Unii Europejskiej / **369**
  - 3.3. Zakres zastosowania zasady *ne bis in idem* jako polskiej zasady konstytucyjnej / **371**
  - 3.4. Zakres zastosowania zasady *ne bis in idem* w odniesieniu do mechanizmów ochrony przed zmywami przetargowymi / **375**
4. Treść zasady *ne bis in idem* / **381**
  - 4.1. Znaczenie pojęcia *idem* / **382**
  - 4.2. Znaczenie pojęcia *bis* / **385**
5. Zbieg podstaw odpowiedzialności za zmywy przetargowe w świetle zasady *ne bis in idem* / **386**
  - 5.1. Warianty dublowania odpowiedzialności wskutek zastosowania przepisów krajowych / **388**

-
- 5.1.1. Dublowanie odpowiedzialności przedsiębiorców niebędących osobami fizycznymi / **388**
    - 5.1.2. Dublowanie odpowiedzialności przedsiębiorców będących osobami fizycznymi / **390**
    - 5.1.3. Dublowanie odpowiedzialności osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą, mającej status osoby zarządzającej w rozumieniu art. 4 pkt 3a u.o.k.k. / **393**
  - 5.2. Warianty dublowania odpowiedzialności wskutek zastosowania przepisów prawa Unii Europejskiej / **394**
    - 5.2.1. Dublowanie odpowiedzialności jednostek organizacyjnych mających status podmiotu zbiorowego oraz przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 101 TFUE / **394**
    - 5.2.2. Dublowanie odpowiedzialności przedsiębiorstw w rozumieniu art. 101 TFUE będących osobami fizycznymi / **395**
    - 5.2.3. Dublowanie odpowiedzialności przedsiębiorstw w rozumieniu art. 101 TFUE mających również status przedsiębiorcy w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów / **396**
    - 5.2.4. Dublowanie odpowiedzialności przedsiębiorstw w rozumieniu art. 101 TFUE wskutek zastosowania wyłącznie przepisów unijnego prawa konkurencji / **397**
  - 5.3. Obszary, w których nie dochodzi do dublowania odpowiedzialności / **404**
  - 5.4. Kwalifikacja zbiegu podstaw odpowiedzialności za z umowy przetargowe w świetle zasady *ne bis in idem* / **406**
  6. Zbieg podstaw odpowiedzialności za z umowy przetargowe w świetle zasady proporcjonalności / **408**
  7. Eliminacja niekonstytucyjnego zbiegu podstaw odpowiedzialności w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz propozycji doktryny i projektów legislacyjnych / **411**
    - 7.1. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego / **411**
    - 7.2. Propozycje doktryny i projekty legislacyjne / **415**
  8. Wnioski / **423**

- 8.1. Wnioski z rozważań dotyczących wielości podstaw odpowiedzialności z tytułu zmów przetargowych / **423**
- 8.2. Eliminacja zbiegu podstaw odpowiedzialności z tytułu zmów przetargowych – uwagi *de lege ferenda* i wnioski *de lege lata* / **428**
  - 8.2.1. Założenia proponowanych zmian / **428**
  - 8.2.2. Propozycje zmian legislacyjnych i wnioski *de lege lata* / **432**

Rozdział VIII

Podsumowanie – wnioski oraz propozycje interpretacyjne i legislacyjne / 448

- 1. Wprowadzenie / **448**
  - 1.1. Waga problematyki zmów przetargowych oraz prawnych instrumentów przeciwdziałania tym praktykom / **448**
  - 1.2. Wielotorowość prawnej interwencji służącej przeciwdziałaniu znikom przetargowym / **450**
- 2. Zakres odpowiedzialności z tytułu zmów przetargowych / **451**
  - 2.1. Wnioski z analizy zagadnienia / **452**
  - 2.2. Propozycje interpretacyjne i legislacyjne / **457**
    - 2.2.1. Pojęcie przetargu na gruncie art. 6 ust. 1 pkt 7 u.o.k.k. / **459**
    - 2.2.2. Pojęcie przetargu publicznego na gruncie art. 305 k.k. / **460**
    - 2.2.3. Konstrukcja przestępnej zmywy przetargowej / **462**
    - 2.2.4. Przesłanka narażenia na szkodę beneficjenta przetargu publicznego na gruncie art. 305 k.k. / **463**
    - 2.2.5. Sposób oceny zmów przetargowych na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów / **464**
- 3. Wielość podstaw odpowiedzialności z tytułu zmów przetargowych / **469**
  - 3.1. Wnioski z analizy zagadnienia / **469**
  - 3.2. Propozycje interpretacyjne i legislacyjne / **472**
    - 3.2.1. Założenia formułowanych propozycji / **472**

- 3.2.2. Zbieg odpowiedzialności antymonopolowej z odpowiedzialnością karną lub odpowiedzialnością podmiotów zbiorowych / **473**
- 3.2.3. Artykuł 6 u.o.p.z. / **475**
- 3.2.4. Zbieg odpowiedzialności tzw. osób zarządzających / **475**
- 3.2.5. Zbieg odpowiedzialności przy stosowaniu prawa Unii Europejskiej / **476**
- 4. Wniosek końcowy / **477**

- Bibliografia / **479**
- Orzecznictwo / **495**

Wykaz skrótów

Akty prawne

- EKPC** europejska Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- k.k.** ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.k.s.** ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 186 z późn. zm.)
- k.p.k.** ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.r.o.** ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.)
- k.s.h.** ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
- k.w.** ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1094 z późn. zm.)
- KPP** Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 202 z 7.06.2016 r., s. 389)

Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
p.z.p.	ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2164)
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 202 z 7.06.2016 r., s. 47)
TUE	Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 202 z 7.06.2016 r., s. 13)
TWE	Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2)
u.g.n.	ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1774 z późn. zm.)
u.o.k.k.	ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 184 z późn. zm.)
u.o.p.z.	ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zagrożone pod groźbą kary (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1212 z późn. zm.)
u.s.d.g.	ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm.)
u.s.u.s.	ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 121 z późn. zm.)
u.z.n.k.	ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.)

Periodyki

CPKiNP	Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
iKAR	internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny
KZS	Krakowskie Zeszyty Sądowe
Mon. Praw.	Monitor Prawniczy
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNAPiUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna. Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karno i Wojskowa
OSNP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy
OSNwSK	Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Seria A
OTK ZU	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy
PiP	Państwo i Prawo
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
Pr. Sp.	Prawo Spółek
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PZP	Prawo Zamówień Publicznych
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
YARS	Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies
Zam. Pub. Dor.	Zamówienia Publiczne. Doradca

Inne

ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
KIO	Krajowa Izba Odwoławcza
SA	sąd apelacyjny
SIWZ	specyfikacja istotnych warunków zamówienia
SN	Sąd Najwyższy
SOKiK	Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
TK	Trybunał Konstytucyjny
UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Wprowadzenie

---

1. Uwagi wprowadzające

Zmowy przetargowe należą do najistotniejszych zagrożeń prawidłowego przebiegu przetargów. Eliminują korzyści, jakie niesie wybór kontrahenta w wyniku prawidłowo przeprowadzonej procedury przetargowej, w oparciu o przejrzyste, obiektywne kryteria, z poszanowaniem zasad konkurencji. Zmowy przetargowe nie tylko naruszają indywidualne interesy organizatorów przetargów i ich uczestników niepozostających w zmwowie. Stanowią również istotny problem gospodarki z uwagi na powszechność tej formy zawierania umów¹ oraz znaczącą wartość transakcji objętą przetargami².

Podstawowym celem zmwowy przetargowej jest wpłynięcie na wynik przetargu: spowodowanie zwycięstwa uzgodnionego oferenta lub uzyskanie przedmiotu przetargu przez zwycięskiego oferenta na określonych, korzystnych dla niego warunkach³. Instrumentem do osiągnięcia tego celu może być uzgodnienie przez podmioty gospodarcze sposobu postępowania w przetargu, w tym uzgodnienie warunków (np. cen) składanych ofert, lub uzgodnienie niezłożenia przez niektóre podmioty ofert w przetargu, w któ-

---

¹ Przetargi są wykorzystywane zarówno w relacjach między podmiotami prawa prywatnego, na podstawie przepisów prawa cywilnego, jak i do realizacji celów publicznych, przede wszystkim w systemie zamówień publicznych.

² Wartość rynku zamówień publicznych stanowiła w Polsce w ostatnich kilku latach od 7,72% do 9% produktu krajowego brutto. Zob. *Sprawozdanie Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych w 2014 r.*, Warszawa, maj 2015, s. 7 i 29; *Sprawozdanie Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych w 2013 r.*, Warszawa, maj 2014, s. 7 i 27.

³ Np. zwycięzca postępowania o zamówienie publiczne uzyska je za możliwie wysokie wynagrodzenie.

rym uzgodniony został inny zwycięzca. Zmowy przetargowe mogą wiązać się też z zachowaniami korupcyjnymi, gdy osoby mające wpływ na wynik przetargu – w zamian za korzyści majątkowe lub inne – podejmują działanie lub dopuszczają się zaniechań mających ułatwić zwycięstwo uzgodnionego podmiotu.

O potrzebie gruntownego opracowania zagadnień dotyczących przeciwdziałania znikom przetargowym świadczy aktualność tej problematyki oraz jej znaczenie z punktu widzenia gospodarki. Rzeczywista skala procederu i strat powodowanych zawieraniem zmw przetargowych nie jest znana z uwagi na zazwyczaj tajny charakter tych praktyk. Dane i analizy instytucji zajmujących się tą problematyką przekonują jednak do tezy o realności zagrożenia tymi praktykami. Niedawny, zlecony przez Europejski Urząd do spraw Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) raport wskazuje na to, że zminy przetargowe stanowią rodzaj nieprawidłowości w zakresie zamówień publicznych, którego ryzyko wystąpienia należy do największych⁴. Waga problemu zmw przetargowych w polskiej gospodarce dostrzegana jest też w oficjalnych dokumentach kształtujących politykę gospodarczą państwa⁵.

Warto odnotować, że zminy przetargowe stwierdzone w postępowaniach o zamówienie publiczne współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej mogą powodować czasowe wstrzymanie finansowania ze środków unijnych lub nawet konieczność zwrotu tych środków przez beneficjenta⁶. Przy braku

⁴ „Identyfikowanie i ograniczanie korupcji w zamówieniach publicznych w UE – Opracowanie metodyki w celu oszacowania bezpośrednich kosztów korupcji i innych elementów mechanizmu oceny UE w obszarze zwalczania korupcji”, 30.06.2013 r. Dokument dostępny pod adresem: http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/anti-fraud-policy/research-and-studies/identifying_reducing_corruption_in_public_procurement_en.pdf. Szerzej zob. także rozdział pt. „Znaczenie konkurencyjnych przetargów dla obrotu gospodarczego”, pkt 4.

⁵ Zob. przyjmowane przez Radę Ministrów dokumenty kształtujące politykę gospodarczą w zakresie rozwoju konkurencji: Polityka konkurencji na lata 2011–2013, Warszawa 2011, poziom I, obszar A, priorytet 1, dokument dostępny pod adresem: http://www.uokik.gov.pl/kompetencje_prezesa_uokik.php; Polityka ochrony konkurencji i konsumentów, Warszawa 2015, s. 32–34, dokument dostępny pod adresem: https://uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=11907.

⁶ Zob. np. art. 4 ust. 1 w zw. z art. 1 ust. 2 rozporządzenia Rady nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. Urz. WE L 312 z 23.12.1995 r., s. 1); art. 2 pkt 36 rozporządzenia Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu

innych źródeł finansowania może to oznaczać konieczność całkowitej rezygnacji z realizacji danego zamówienia. Dodać należy, że w wymiarze praktycznym do czasowego wstrzymania przez Komisję Europejską finansowania ze środków unijnych doszło w odniesieniu do organizowanych przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad i współfinansowanych z funduszy UE przetargów na budowę autostrad. Powodem zaś było postawienie zarzutów w procesie karnym osobom mającym w warunkach umowy wpływać na przebieg tych przetargów⁷.

Podkreślenia wymaga, że problematyka przeciwdziałania znikom przetargowym nie może być utożsamiana wyłącznie z przetargami organizowanymi w systemie zamówień publicznych⁸. Problem porozumień negatywnie oddziałujących na realizację proefektywnościowych celów przetargów ujawnia się również w tzw. przetargach prywatnych, organizowanych na podstawie przepisów prawa cywilnego, a także w nieobjętych systemem zamówień publicznych przetargach realizujących cele publiczne⁹. Jak zarazem zostanie przedstawione w niniejszej pracy, szczególną wagę przywiązuje się przede

---

Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., s. 320). Por. też pkt 94 zalecenia Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko nr 18/2013 z dnia 6 lutego 2013 r. dotyczące zapobiegania, identyfikowania i reagowania w przypadku symptomów oszustw w szczególności w zakresie zmw cenowych przy wdrażaniu projektów programu „Infrastruktura i Środowisko”. Dokument dostępny pod adresem: http://www.pois.2007-2013.gov.pl/Dokumenty/Wzorydokumentow/Strony/przeplywy_finansowe.aspx.

⁷ Na ten temat zob. m.in. publikacje prasowe: V. Krasnowska-Salustowicz, *Zmowa cenowa na polskich drogach? Operacja 'Bielizna'*, Newsweek Polska, artykuł dostępny pod adresem: <http://biznes.newsweek.pl/zmowa-cenowa-na-polskich-drogach-operacja-bielizna-99131,1,1.html>; B. Wróblewski, *Zmowa przy przetargach drogowych. Operacja ABW 'Rydwan'*, Gazeta Wyborcza, artykuł dostępny pod adresem: http://wyborcza.biz/biznes/1,101562,12983958,Zmowa_przy_przetargach_drogowych__Operacja_ABW__Rydwan_.html.

⁸ Podstawowym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie systemu zamówień publicznych w Polsce jest ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2164). W monografii uwzględniono zmiany wprowadzone do prawa zamówień publicznych na mocy ustawy z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1020).

⁹ Przykładowe rozstrzygnięcie dotyczące umowy przetargowej zawartej poza systemem zamówień publicznych, zob. decyzja Prezesa UOKiK nr RBG-47/2013 z dnia 31 grudnia 2013 r.; wyrok Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 8 września 2014 r. (VIII K 1801/13), niepubl.

Grzegorz Materna – doktor nauk prawnych; adiunkt w Zakładzie Prawa Konkurencji Instytutu Nauk Prawnych PAN; członek Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie; były pracownik Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w tym przez prawie sześć lat dyrektor Departamentu Ochrony Konkurencji zajmującego się wdrażaniem polskiego i unijnego prawa konkurencji; autor kilkudziesięciu publikacji z zakresu prawa ochrony konkurencji i konsumentów oraz prawa własności intelektualnej, m.in. monografii *Pojęcie przedsiębiorcy w polskim i europejskim prawie ochrony konkurencji* (Warszawa, 2009); współautor komentarzy do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, red. T. Skoczny (Warszawa 2009 i 2014) i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, red. A. Wróbel (Warszawa, 2012) oraz pracy zbiorowej *Kooperencja przedsiębiorstw w dobie globalizacji. Wyzwania strategiczne, uwarunkowania prawne* (Warszawa, 2013).

Monografia zawiera omówienie uregulowań służących przeciwdziałaniu znikom przetargowym w prawie ochrony konkurencji i prawie karnym. W publikacji przedstawiona jest krytyczna analiza przyjętego w polskim systemie prawnym modelu wielotorowej odpowiedzialności – antymonopolowej i karnej – za zromy przetargowe. Autor, opowiadając się zasadniczo za utrzymaniem tego modelu, uzasadnia potrzebę zmian zapewniających respektowanie zasady niedublowania się postępowań i odpowiedzialności tego samego podmiotu za ten sam czyn (*ne bis in idem*) oraz zasady proporcjonalności.

W opracowaniu zawarto m.in.:

- porównanie zakresu zastosowania zakazu zromów przetargowych w prawie ochrony konkurencji i w prawie karnym,
- wskazówki dotyczące interpretacji problematycznych pojęć,
- wnioski *de lege ferenda*,
- aktualne krajowe i unijne orzecznictwo sądowe i administracyjne.

Książka przeznaczona jest dla pracowników UOKiK i pracowników innych służb, do których kompetencji należy przeciwdziałanie znikom, a także sędziów oraz arbitrów KIO, którzy w swojej działalności orzeczniczej poszukują zarówno teoretycznych wyjaśnień, jak i praktycznych wskazówek na temat sposobu oceny określonych zjawisk gospodarczych. Monografia zainteresuje również pracowników praktyków oraz pracowników naukowych specjalizujących się w problematyce prawa gospodarczego publicznego.

9 788326490859 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-264-9085-9

9 788326490859

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL